

Olena Maksymova¹<https://orcid.org/0000-0003-1590-4339>¹Zhytomyr Ivan Franko State University (Zhytomyr, Ukraine)

PRESCHOOL CHILDREN'S EXPERIENCE OF SUCCESS IN PLAY ACTIVITIES

ПЕРЕЖИВАННЯ УСПІХУ ДІТЬМИ ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ В ІГРОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Summary

The article analyzes the concept of "success" from the point of view of the humanities, offers the author's definition of "success in the game activity of senior preschool children", outlines the reasons that prevent a child from achieving it, offers a selection of games aimed at correcting aggression, conflict, shyness, isolation; reveals the essence of the definition of "success situation", suggests an algorithm for its creation by educators to help children achieve success in the game activity, determines the conditions for the realization of the success situation.

Keywords: success in play, success situation, algorithm for creating a success situation, senior preschool children, conditions for realizing a success situation

Анотація

У статті аналізується поняття «успіх» з точки зору гуманітарних наук, пропонується авторське визначення поняття «успіх в ігровій діяльності дітей старшого дошкільного віку», окреслено причини, які заважають дитині його досягати, запропоновано добірку ігор, спрямованих на корекцію агресивності, конфліктності,

сором'язливості, замкненості; розкривається сутність дефініції «ситуація успіху», запропонований алгоритм її створення вихователями в напрямку допомоги дітям досягати успіхів в ігровій діяльності, визначено умови реалізації ситуації успіху, запропоновано педагогічні прийоми її створення.

Ключові слова: успіх в ігровій діяльності, ситуація успіху, алгоритм створення ситуації успіху, діти старшого дошкільного віку, умови реалізації ситуації успіху

Вступ

Сьогоднішній день вимагає від людини не лише певного обсягу знань, умінь і навичок, а й уміння самостійно здобувати нові знання та використовувати їх на практиці, вміння співпрацювати, спілкуватися, швидко адаптуватися до змін, бути активним та ініціативним, не уникати труднощів, вміти ставити перед собою реалістичні цілі та прагнути їх досягати, правильно оцінювати та розвивати свої можливості, бути відповідальним і водночас почуватися впевнено та комфортно у своєму оточенні. Звичайно, нові орієнтири потребують пошуку нових підходів, технологій виховання.

Закони України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», Базовий компонент дошкільної освіти, чинні програми розвитку дитини наголошують на необхідності створення організаційних, психолого-педагогічних умов для розвитку особистості та саморозвитку дітей, їх самоствердження і самореалізації відповідно до здібностей, суспільних інтересів та власних, підготовки до самостійного життя. Утвердження гуманістичних засад у національній системі освіти сприяє розвитку здібностей і талантів особистості.

Пошук закономірностей формування особистості дитини, основи цілісної діяльності закладу дошкільної освіти як соціального інституту, актуалізує проблему дослідження феномену успішності дитини, виявлення ефективних педагогічних методів, шляхів формування такого складного новоутворення особистості, як мотивація успіху. Останнім часом з'явилося багато досліджень, які доводять, що соціальна поведінка людини протягом багатьох років визначається методами виховання, дошкільної та шкільної підготовки, що в свою чергу підтверджує залежність формування соціально значущих якостей особистості від організації навчального процесу, способів міжособистісної взаємодії його учасників.

Помітний доробок щодо дослідження проблематики життєвого успіху в соціології належить таким ученим, як Р.Ануфрієва, Є.Головаха, П.Бергер, І.Кон, Р.Мертон. Внутрішні механізми розвитку почуття радості від досягнення успіху знайшли своє

відображення у психологічній науці: І.Бех, М.Боришевський, У.Глассер, І.Зязюн, О.Кононко, Д.Холт, К.Ізард, Д.Карнегі, О.Лаврова, В.Леві, О.Лук, М.Мольц акцентують увагу на позитивних емоціях, що супроводжують успіх. Е.Берн, Р.Девіс, І.Добротворський, І.Іщук, М.Киянова, Е.Ксенчук, О.Марден, З.Петрасинський, О.Свергун, Е.Стро розкривали механізми досягнення життєвого успіху. Природно, що до проблеми забезпечення успіху в навчанні й вихованні дітей неодноразово звертались педагоги: Ш.Амонашвілі, А.Белкін, Д.Дьюї, Я.Корчак, А.Макаренко, М.Монтессорі, В.Сухомлинський, С.Френе, С.Шацький, Р.Штайнер та інші. Зауважимо, що в більшості вчені зосереджують свою увагу на успіху в навчанні школярів, в кар'єрі дорослих. На наш погляд, важливе значення в подальшому становленні соціальної особистості, яка буде не боятися труднощів і прагнути успіху, має успіх в ігровій діяльності. Для дитини це перемога, визнання, формування віри в свої можливості.

Мета, предмет і методи досліджень

Тому завданнями нашої статті є: розкрити сутність понять «успіх дітей дошкільного віку в ігровій діяльності», «ситуація успіху», описати алгоритм її створення, прийоми, які будуть слушними в цьому напрямку, визначити умови реалізації ситуації успіху в ігровій діяльності дітей.

Предметом нашого дослідження є педагогічні умови досягнення успіху дітьми старшого дошкільного віку в ігровій діяльності.

Нами використані такі методи досліджень: аналіз, порівняння, синтез, узагальнення для з'ясування змістової сторони досліджуваних понять, виокремлення умов реалізації ситуації успіху в ігровій діяльності дітей старшого дошкільного віку; спостереження за дітьми з метою виявлення причин неуспіху в ігровій діяльності, виникнення конфліктів; моделювання алгоритму створення ситуації успіху в ігровій діяльності.

Результати досліджень

У Коментарі до Базового компонента дошкільної освіти в Україні зазначалося, що для дошкільника, у якого домінує відчуття власної сили, характерне прагнення до успіху в житті, а для дитини, у якої домінує відчуття слабкості, - швидше бажання уникнути

невдачі. Ці діаметрально протилежні життєві установки народжуються в дитинстві, але згодом будуть вирішувати долю дитини.

Найбільш оптимальною в освітньому плані для дітей дошкільного віку є гра (як провідна діяльність). Вона дає можливість розвивати пізнавальні здібності, мислення, пам'ять, увагу, просторову уяву, фантазію, допомагає дитині оволодіти суспільно прийнятними формами поведінки, виправити небажані риси особистості тощо. Л. Виготський писав, що гра є джерелом розвитку, вона створює зону найближчого розвитку. Дітей не потрібно змушувати грати, вони роблять це із задоволенням. При умілій організації ігрова діяльність слугує засобом розумового, фізичного і морального розвитку вихованця: "Гра містить у собі правила, які організовують емоції та волю дитини, вправляють її розум і розвивають її як особистість" [2, с. 66]. У процесі гри діти вчаться спілкуватися, випробовують себе у різних ролях і ситуаціях. Дидактичні, складні рухливі та інтелектуальні ігри з правилами сприяють розвитку рис, що допомагають досягати успіху (спостережливості, уваги, вдумливості, наполегливості, сміливості, рішучості, відповідальності), вияву здібностей і обдарувань дошкільників. Крім того, гра допомагає знайти впевненість у своїх силах, віру в людей, оптимізм, забезпечує життєрадісність, виробляє звичку до постійного самовдосконалення, включає дитину в процес самопізнання і самовиховання, розвиває здатність до самоорганізації. В.Мухіна справедливо називає гру школою реальних відносин [2, с. 72].

Гра – це не просто розвага, це зміст життя дитини, її творча діяльність. У грі дитина живе, і сліди цього життя залишаються в ній подекуди глибше, ніж сліди реального життя. В ігровій ситуації дитина реалізує свої бажання, задовольняє потреби, нейтралізує свої емоційні конфлікти. Оскільки комфорт від відчуттів дитини, яка грає, впливає на формування життєвої парадигми, важливо, щоб дитина періодично досягала успіхів у цьому виді діяльності. З іншого боку, важливо навчити дитину не тільки прагнути до успіху в грі, але й вмінню переживати невдачі, намагатися долати перешкоди, щоб отримати бажане.

Спочатку розглянемо зміст поняття «успіх дитини дошкільного віку в грі». Поняття «успіх» розкривається такими гуманітарними науками, як філософія, етика, соціологія, психологія, педагогіка, хоча його зміст дещо видозмінюється в залежності від науки. У великому тлумачному словнику сучасної української мови успіх означається у таких аспектах: як позитивний наслідок роботи, справи (з цієї точки зору терміни: «вагомі досягнення», «удача», «талан» будуть синонімічними) і як суспільне визнання, схвалення чогось, чийось досягнень, позитивних якостей, рис, умінь. У філософії успіх

тісно пов'язаний з оптимістичним світоглядом і визначається як подолання проблем, вирішення особистістю чи колективом завдань і протиріч свого життя, широке суспільне визнання результатів дій, справ і вчинків людини.

Соціологічна наука розкриває життєвий успіх як сукупність уявлень, сформованих на основі соціальних вимог (норм, цінностей, стандартів), очікувань і визнання реальних і потенційних індивідуальних досягнень, які оцінюються як високі, престижні, взірцеві в певних верствах суспільства.

У психології успіх - це позитивний результат дії, здобуток, досягнення мети, максимальна самореалізація особистості. Категорія успіху відображає факт найвищого досягнення поставленої мети. Ми говоримо про успіх, коли пощастило зробити щось вдало, взірцево, досягти чогось значного. Загалом психологи часто звертаються до емоційної сторони успіху, акцентуючи увагу на впливі позитивних переживань на подальші дії людини (Л. Венгер, А. Запорожець, К. Ізард, Д. Карнегі, В. Леві, М. Лісіна, А. Люблінська, В. Мухіна).

Зауважимо, що над проблемою досягнення успіху дітьми працювали А. Белкін, У. Глассер, Т. Гуськова, М. Єлагіна, О. Кононко, І. Кулагіна, М. Лісіна, А. Рояк, Г. Сазоненко, А. Силвестру, С. Степанов, А. Осмоловський, Т. Сенько, Т. Титаренко, Л. Ткачук, Л. Фрідман, Д. Холт.

Ознайомившись з працями вищезгаданих дослідників, ми виокремили основні характеристики поняття «успіх», які визначають педагоги: досягнення людини в порівнянні з її вчорашнім днем, знання та вдосконалення своїх здібностей, можливостей, розвиток талантів, творчих сил. При цьому враховується не тільки результат, а й шляхи, способи його досягнення. Ми розуміємо успіх як досягнення людиною значних результатів у суспільно чи особистісно значущій діяльності завдяки докладанню власних зусиль. Ці досягнення високо оцінюються людиною та її референтною групою. Оскільки старші дошкільники частіше переживають успіх або невдачу почуттями, ніж розуміють це розумом, то, виходячи з вищенаведених тверджень, ми визначаємо поняття «успіх дітей старшого дошкільного віку в іграх» як відчуття задоволення від отримання та успішного виконання бажаної ролі у грі, реалізації задуманого сюжету та отримання визнання однолітків через прояв їх бажання вступати з цією дитиною в ігрові відносини. Успіх в ігровій діяльності приходить до дитини, якщо у неї сформовані відповідні знання і уміння. Серед них Базовий компонент дошкільної освіти визначає наступні: має уявлення про різні види ігор та знає їх зміст, правила, дії у творчих іграх, може пограти у них, вміє знаходити співучасників гри, приймати дітей до гри, правильно добирає

атрибути, має сформовані рольові способи поведінки, усвідомлює себе активним учасником ігрової діяльності, моделює у грі явища реального життя та вміє розвинути сюжет, облаштовує ігрове середовище, розподіляє ролі у грі, якісно виконує свою роль, дотримується правил, підпорядковує власні дії задумам, налагоджує партнерські стосунки, радіє спільним успіхам, конструктивно підходить до розв'язання конфліктів, рефлексує щодо проведеної гри [1 с. 15].

А. Рояк вивчала проблему досягнення успіхів дошкільниками в ігровій діяльності, і серед його основних критеріїв виокремила: готовність інших малюків грати з цією дитиною, частоту вступу в спільні ігри та тривалість контакту в грі. Вона дійшла висновку, що успіх у грі настільки важливий для дитини в дошкільному віці, що “його відсутність призводить до зниження найважливіших утворень особистості – рівня домагань і пов'язаної з ним самооцінки, до спотворення дитячої самосвідомості” [5, с. 50].

Аналізуючи причини невдач у грі, породження конфліктів, виявлення небажання дітьми грати з окремими однолітками, А. Рояк називає серед них: недостатній рівень розвитку ігрових навичок; незнання позитивних способів співпраці; недостатнє оволодіння методами співпраці (зазвичай зустрічається у дітей гіперактивних, які не вміють контролювати свою поведінку, і у занадто повільних дітей, які не виявляють умінь розвивати необхідну в грі динаміку активності); спотворення мотиваційної основи ігрової дії (наприклад, егоїстична направленість на абсолютне самоствердження у грі); у дитини переважає інтерес до діяльності поза грою (танці, малювання, конструювання, співи), і це, природно, не збігається з провідною потребою більшості.

Гра в дошкільному віці покликана збагачувати особистість дитини, розвивати її в різних напрямках. Так, сформувати у дітей комплекс необхідних знань про себе, про взаємини між людьми допоможуть рольові ігри “Уяви себе рослиною”, “Якою твариною я хотів би стати”, “Ведмедики”, “Іноземець”, “Біографія по фото”, пізнавальна гра-конкурс “Чи знаєш ти?”, гра з м'ячем “Що було б, якби на Землі дітей не було?”. Для виявлення дитячих бажань, захоплень, здібностей пропонуємо рольову гру “Якби я був чаклуном...”, пізнавальну гру “Що? Де? Коли?”. Для корекції дитячих емоцій можна використовувати ігри “Мій страх”, “Відтворення емоцій”, “Мімічна гімнастика”, “Малюємо емоції пальцями”, творчі ігри “Закінчи комікс”, “Знайди позитивне у будь-якій ситуації”, гру з м'ячем “Що я зараз відчуваю”. Вольові якості розвивають такі ігри, як “Друкарська машинка”, “Слухай і виконуй”, “Що чути”, “Дивись на руки”.

Сформувати необхідні організаційні й пізнавальні вміння допоможуть ігри “Запам’ятай порядок”, “Ось так пози”, “Запам’ятай якнайбільше”, “Лови м’яч”, “Пошук предмета”, “Заборонені рухи”, “Безглузді малюнки”, “Зіпсований телефон”, “Упізнай звук, назви його причину”, “Навантажуюмо корабель”, “Упізнай предмет на дотик, смак, нюх”, “Знайди друга із заплющеними очима”, “Знайди відсутню деталь”, “Упізнай себе за описом”, “Упізнай за голосом мій настрій”, “Скульптор”, “Знайди пару”, рольові ігри “Ми чекаємо гостей”, “Інтерв’ю”, мовленнєва гра “Рима”.

Проведення рольових ігор та ігор-драматизацій дозволить дітям побути деякий час не собою, а тим, ким хотілося б стати, або такими, якими б хотіли бачити їх інші. При здійсненні розподілу ролей варто звертати увагу на ті якості, яких бракує конкретним дітям, але прояв яких передбачений дійовими особами гри. Так, дітям несміливим, невпевненим, тихим надавати можливість побути в центрі уваги за рахунок головних ролей. Тим, хто звик командувати, підпорядковувати собі інших, виявляти егоцентризм, пропонувати спокійні другорядні ролі, які передбачають оволодіння вмінням зважати на інших, діяти спільно. Некомунікабельним діткам доцільно пропонувати ролі, що спонукають їх до налагодження контактів з іншими дітьми та дорослими. Цінними ці види ігор будуть для дітей з асоціальною поведінкою, адже вживаючись у роль героя, що поводить себе відповідно до моральних вимог, вони набуватимуть стереотипів прийнятої у суспільстві поведінки.

В кожному колективі є діти, що мають труднощі при встановленні взаємин та у спілкуванні, відповідно вони потребують індивідуальної корекційної роботи. Серед таких дітей можна виділити дітей агресивних, конфліктних, занадто сором’язливих і замкнених.

На практиці як у сім’ї, так і в суспільних місцях дорослі, як правило, реагують агресією на агресивність дітей, що виявляється в підвищенні голосу, забороні, а з боку батьків і у фізичному покаранні. Та алгоритм роботи з агресивною дитиною передбачає зовсім інші дії: увага і величезне терпіння – обов’язкова умова успіху. Тому, працюючи з такими вихованцями, доречно пам’ятати, що заборона і підвищення голосу – найбільш неефективні способи подолання агресивності, насамперед необхідно зрозуміти її причини і зняти їх. У різноманітних іграх (“Брикання”, “Ліпимо казку”, “Клейовий дощик”, “Сполучна нитка”) можна дати можливість дітям вихлюпнути свою агресію, змістити її на інші об’єкти. Крім того, намагатися показати агресивним дітям, що ми їх любимо, цінуємо, що вони потрібні й важливі.

Працюючи з конфліктними дітьми, ставимо за мету навчити їх безконфліктній взаємодії. Для цього стримуємо намагання дитини провокувати сварки з іншими, звертаємо увагу на недружні погляди, буркотіння чогось з образою собі під ніс. Після конфлікту обговорюємо з дитиною причини його виникнення, наголошуємо на її неправильних діях. Ігри “На кого я схожий”, “Казка навпаки”, “Казка по колу”, “Хто сидить, хто стоїть”, “Квітка-семицвітка” передбачає “живу” взаємодію дітей, програвання життєвих ситуацій.

Сором’язливість – одна з найпоширеніших причин, що утруднює спілкування, заважає досягати успіхів. Вона утримує від висловлення своєї думки, відстоювання своїх прав, шкодить зустрічам із новими людьми, заведенню друзів, посилює надмірну зосередженість на собі, не дає ясно мислити, супроводжується негативними переживаннями. У сором’язливих дітей часто занижена самооцінка. Щоб побороти сором’язливість, можна розширювати коло знайомств таких дітей, залучати їх до виконання різних доручень, пов’язаних зі спілкуванням, створювати ситуації, в яких доводиться вступати в контакт з “чужим” дорослим, проводити ігри “Розкажи вірші руками”, “Як вчинити?”, “Приділи увагу іншому”, “Казка”.

Якщо сором’язлива дитина знає, як взаємодіяти з іншими, але не вміє, то замкнена дитина не хоче і не знає цього. Отже, робота із замкненими дітьми буде направлена на формування бажання спілкуватись і на розвиток комунікативних навичок. У процесі коригування замкненості можна проводити ігри “Незнайко”, “Смак”, “Шукаємо скарб”, “Маленький скульптор”.

Паралельно з іграми дітей доречно долучати до участі у конкурсах. Оскільки потреба бути визнаним, поміченим і відміченим є однією з домінуючих у шестирічному віці, мотив змагання займає чільне місце. Конкурси дозволяють задовольнити цю потребу, випробувати свої можливості, порівняти себе з іншими. Крім того, проводячи конкурси, вихователь матиме змогу діагностувати, у кого з дітей домінує мотивація успіху, а в кого – боязні невдачі. Діти, впевнені в успішному наслідку, активно виявлятимуть бажання взяти участь у конкурсі, вони хочуть бути лідерами (“Діти шести років відкрито виявляють домагання на лідерство у грі лише в тому випадку, коли вони впевнені в успіху” [2, с.71]).

Вихователь може допомагати дитині досягати успіху в іграх, створюючи ситуації успіху. Зазвичай це поняття розглядають у психолого-педагогічному контексті. Аналіз наукових джерел показав, що поняття «педагогічна ситуація» широко представлена в багатьох дослідженнях (О. Богданова, В. Данильчук, В. Ільїн, В. Серіков, Л. Спірін та

ін.). Під цією дефініцією розуміють сукупність умов і обставин, що створюються як педагогом, так і природно виникають у педагогічному процесі. Ситуація успіху — це, таким чином, цілеспрямоване, організоване поєднання умов, за яких можна досягти значних результатів у діяльності як окремої людини, так і колективу в цілому. З педагогічної точки зору це результат продуманої, заздалегідь підготовленої стратегії та тактики вихователя і сім'ї. Аналіз досвіду педагогів надав можливість створити своєрідний банк ситуацій успішного навчання і виховання: ситуація авансування довірою (за А. Макаренко), невимушеного примусу (за А. Глущенко), емоційного зараження (за А. Лутошкіним), творчості (за І. Волковим, В. Караковським), ситуації успіху (за А. Белкіним, Л. Ткачук, Н. Щурковою).

Концепції особистісно орієнтованого виховання (І. Бех, О. Кононко, В. Рибалка, І. Якиманська), діяльнісного підходу (Б. Ананьєв, О. Бодалев, П. Гальперін, О. Леонтьєв) є концептуальною основою технології створення ситуації успіху. Найбільш повно та всебічно ситуацію успіху проаналізував А. Белкін у праці «Ситуація успіху. Як її створити» та надав поради щодо її створення. Вчений наголошує, що головна мета педагога — створити ситуацію успіху, що надасть можливість вихованцеві пережити відчуття радості, впевненості у своїх силах, реалізувати здібності, повірити у себе, позитивно вплине на розвиток особистості. Разом з тим, потрібно донести до дитини, що успіх залежить від докладених зусиль. Учений підкреслює, що якщо дитину позбавити надії на завтрашню радість, якщо вона виявляє невпевненість в собі, то важко сподіватися на її «світле майбутнє». Щоб створити ситуацію успіху, вихователь має зрозуміти внутрішній світ дитини, її переживання, проникнути в її стани, почуття. Це стає можливим, якщо встановлено емоційний контакт з вихованцем.

Як педагогічний засіб, який сприяє максимальному розвитку здібностей дитини, її фізичних та духовних сил, ситуацію успіху обґрунтували у своїх працях В. Пітюков та Н. Щуркова. Під успіхом вони розуміють суб'єктивне переживання особистості, яке виявляється у задоволеності людини процесом та отриманим результатом самостійно виконаної діяльності. Формування успішної дитячої особистості необхідно починати зі створення так званого поля успіху. На думку І. Казакової та А. Тряпціної, технологічними етапами побудови поля успіху є: діагностика сфер життя, в яких дитина може проявити свої здібності, таланти та бути успішною; аналіз величини здібностей вихованця, чи достатньо у нього простору для дій; прогноз відносно різних дітей (хто з них має перевагу, а хто може опинитися в ситуації стійкої поразки); проектування

(передбачаються ситуації досягнень, нові види діяльності, які дають шанс проявити себе, нові конкурси, виставки, нагородження, свята тощо).

Спираючись на наведені вище дослідження А. Рояк про успішність дітей в іграх [5], визначаємо такі умови реалізації ситуації успіху:

- перед початком гри потрібно звільнити дитину від психічного дискомфорту (надмірної сором'язливості, страху бути не обраним, відчуження від однолітків тощо);
- завдання та роль у грі повинні бути доступними для дитини, а труднощі мають зростати поступово;
- при виборі ролі, постановці завдань необхідно враховувати індивідуальні особливості кожного вихованця;
- гра має сприяти вдосконаленню ігрових навичок дитини, а також приносити задоволення, відкривати простір для творчості;
- старання дитини повинно бути відмічено вихователем, бажано підкреслити добре виконаний елемент гри (наприклад, дитина не порушила правила гри, не помилилася, довела сюжет до логічного завершення, порозумілася з партнерами тощо).

Визначаючи умови створення ситуації успіху, вчені А. Лопатін, В. Пітюков, Н. Щуркова насамперед звертають увагу на створення атмосфери заохочення, схвалення, радості, яку можна реалізувати вербальними (заохочувальні, зменшувально-пестливі, схвальні слова, коректні доброзичливі звертання) і невербальними засобами (мімічними, пантомімічними, інтонацією). В такий спосіб допомагаємо дитині впоратися з поставленим перед нею завданням. Зокрема, в таблиці 1 наводимо запропоновану В. Пітюковим низку педагогічних прийомів, які доцільно використовувати при створенні ситуації успіху, та їх вербальний супровід.

Таблиця 1. Педагогічні прийоми створення ситуації успіху

Джерело: Опрацьовано власно на підставі дослідження Пітюков В.Ю. 2001, *Основи педагогічної технології*, <https://studfile.net/preview/9955721/page:8/>, дата додавання 20.11.2019

№п/п	Прийом	Вербальний супровід	Результат прийому
1	Зняття страху перед виконуваною діяльністю з метою подолання невпевненості у власних силах щодо досягнення позитивного кінцевого результату	«В тебе це вийде легко, але якщо щось піде не так...», «Не помиляйся тільки той, хто нічого не робить», «Люди вчаться на своїх помилках і потім знаходять інші шляхи досягнення результату»	Таким чином, вихователь дає зрозуміти дитині, що абсолютної досконалості від неї не чекають, що вона має право на помилку, на повторну спробу, що її дії зусилля щодо виконання завдання є цінними

2	Введення мотиву	разом з ціллю і описом результату, який передбачено отримати, дитині пояснюється, чому, для чого або для кого це робиться	Вспрямованості віддзеркалюється мета, заради якої діє особистість, її мотиви, суб'єктивне ставлення до різних сторін дійсності. Соціальна спрямованість дії містить значний педагогічний зміст, розкриваючи перед дитиною важливість її зусиль для інших і, навпаки, значення зусиль і думок цих людей для її життя і зростання
3	Авансування успішного результату	(«Маючи такі здібності, якими володієш ти», «Ти вже неодноразово показував нам, як вмієш долати труднощі», «Ти обов'язково все зробиш правильно, бо у тебе дуже гострий розум»)	Вселення віри у вихованця. Для цього необхідно діагностувати позитивні сторони особистості дитини (гарна пам'ять, багата уява, уважність, чуйність, обачність тощо) і спиратися на них
4	Прихована інструкція, що, по суті, є допомогою дитині, яка ще не навчилася обходитися власними силами	Здійснюється підказками, вказівками, побажаннями («Найкраще почати з ...», «Доцільно звернути увагу на ...», «Я би спершу зробила...»)	Непомітна для вихованця допомога, що надасть можливість зробити все якнайкраще
5	Особиста ексклюзивність	(«Тільки ти можеш так зробити», «Тільки тобі можна довірити...»)	Прийом покликаний вказати на важливість зусиль саме цієї дитини в означеній діяльності, мобілізувати її зусилля; розвиває відповідальність
6	Педагогічне навіювання (емоційно забарвлений вплив педагога на свідому і підсвідому сфери дитячої особистості)	—————	виникнення стану впевненості в собі, почуття піднесеності, готовності до дії тощо
7	Оцінка результату, отриманого завдяки зусиллям дитини, від якої, фактично, залежить, чи відчує вихованець радість успіху	(«У тебе особливо добре вийшло...», «Мене здивував такий спосіб...»)	Закріплення позитивних вражень дитини від діяльності. Важливо проводити не стільки комплексну оцінку продукту дії, скільки деталей, в яких проявилася індивідуальність дитини, наприклад, використання незвичайного методу, самостійне дослідження, хороший проєкт

Забезпечуючи дитині можливість відчувати радість успіху, дорослі тим самим сприяють формуванню у неї мотивації досягнення. Це сукупність факторів, що чинять вплив на силу прагнення людини до успіху. Найвагомішу роль серед них відіграє потреба в успіху. Як з'ясували вчені, вона не є вродженою, а набувається протягом життя, з

дитинства в тому числі, і стає відносно стійкою у віці 5-6 років. В подальшому житті набута потреба в досягненні успіху майже не змінюється. Вона має значний вплив на соціальну поведінку особистості, психічний розвиток і життя в цілому. Діти зі сформованою потребою досягнення успіху найчастіше характеризуються адекватною самооцінкою, нормальним рівнем домагань та низьким рівнем тривожності. Такі діти розвиваються швидше, ніж діти з низькою потребою в досягненні успіху. Людина, в якій з дитинства розвинули потребу в досягненні успіху, намагається долати труднощі, що виникають на її життєвому шляху, а не обминати їх, скоряючись долі.

Звичайно, кожна дитина особлива і вимагає від вихователя особливого, виваженого і продуманого підходу. Розглянемо алгоритм роботи, який допоможе структурувати роботу педагога щодо створення ситуації успіху в ігровій діяльності. Він може мати такі етапи:

- 1) аналітичний етап – здійснюється аналіз особистості дитини, її нахилів, інтересів, задатків, особливостей, сторін, які потребують корекції, її статусу в дитячому колективі;
- 2) стратегічний етап – визначаються завдання, даються цілеспрямовані вказівки (наприклад, вихователь може надати допомогу дитині в придумуванні цікавих сюжетів для ігор, допомогти сприйняти роль як бажану та цікаву, навчати дотримуватися правил гри, не конфліктувати з однолітками);
- в) тактичний – розробляється план дій вихователя для реалізації завдань, поставлених на стратегічному етапі (як саме, в яких умовах буде проходити робота з дитиною, які методи використати);
- д) виконавський - педагог опрацьовує з вихованцем різні ігрові сюжети, навчає грати конкретні ролі, виразно коментувати мовлення дійових осіб, пояснює, що не так важливо, яку роль ти виконуєш, а наскільки якісно і з задоволенням ти це робиш, вчить в процесі гри дотримуватись правил, вислуховувати і чути побажання та пропозиції інших, вибирати найкраще, найцікавіше;
- г) контрольно-підсумковий – здійснюється аналіз ефективності проведеної роботи (про що свідчить зростання готовності інших дітей до гри з підопічним, для якого створювались ситуації успіху, відчуття ним радості та задоволення від гри), вносяться корективи.

Висновки

Основною формою організації спілкування дітей виступає гра. У ній дошкільник виражає себе досить відверто, відкрито, природно, не відчуваючи скутості. Його почуття,

настанови і думки легко виявляються у грі. Завдяки їй дитина переймає соціальний і накопичує культурний досвід, вчиться розуміти себе та інших, встановлювати взаємини з людьми. Гра допомагає здійснювати розвиток і гармонізацію особистості дитини, покращувати психологічний клімат у сім'ях та інших малих групах. Успіх в ігровій діяльності відіграє визначальну роль у нормальному розвитку дитини, формуванні мотивації досягнення, віри в свої сили, розвитку оптимістичного світогляду.

Для досягнення успіху в грі старший дошкільник повинен оволодіти вмінням складати зрілий, складний, реалістичний сюжет, деталізувати його і пропонувати творчий розвиток; використовувати несилові способи, домовляючись про виконання ролей, дотримуватись правил гри, безконфліктно взаємодіяти з однолітками.

Ознайомлення вихователів із сутністю успіху, з особливостями створення ситуації успіху в ігровій діяльності, мотивація до її створення, надання знань про алгоритм та умови досягнення успіху в ігровій діяльності дітей дозволить плідно здійснювати виховний процес в ЗДО, завдяки чому зростатимуть успішні діти. Таким чином, гейміфікація є перспективним та гнучким засобом підвищення якості освітнього процесу. Спеціально підготовлений для реалізації цього виду діяльності вчитель може сам обирати ігри та засоби їх використання залежно від власного досвіду, професійної компетентності та специфіки предмету. Окремою нагальною потребою слід визначити необхідність спеціальної підготовки майбутнього вчителя до реалізації гейміфікації.

Бібліографія

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) нова редакція // <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2021/01/nakaz-33-bazovyy-komponent-doshk-osv.pdf>
2. Мухина В.С. Шестилетний ребенок в школе: Кн. для учителя нач. классов. – М.: Просвещение, 1986. – 144 с.
3. Петрасинський З. Психологія успіху / З.Петрасинський // Шкільний світ, 1999. – №11. – С. 3-4.
4. Романовський О.Г., Михайличенко В.Є. Філософія досягнення успіху: Навчальний посібник / О.Г.Романовський, В.Є.Михайличенко. – Харків: НТУ “ХПІ”, 2003. – 691 с.
5. Рояк А.А. Психологический конфликт и особенности индивидуального развития личности ребенка / А.А.Рояк . – М.: Педагогіка, 1988. – 120 с.

6. Сенько Т.В. Успіх і визнання в групі: ст. дошк. вік / Т.В.Сенько. – Мн.: Народная асвета, 1991. – 112 с.
7. Rosenberg, M. Society and the Adolescent Self-Image / M. Rosenberg.- Princeton: Princeton University Press, 1965.